

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПОНЕНТІВ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ДО КЕРІВНИХ ПОСАД У МЕЖАХ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто практичну складову підготовки офіцерів Національної гвардії України, яка містить навчання на двох рівнях: вищу освіту, яка забезпечує фундаментальні знання у галузі воєнної науки, та курси перепідготовки і підвищення кваліфікації, що дають змогу офіцерам набувати знань з останніх досягнень у науці, нових методів ведення бойових дій та управління військами. Розкрито взаємозалежність між теоретичною підготовкою та практичними навичками офіцерів, які необхідні для ефективного виконання службово-бойових завдань; між вищою освітою та курсами підвищення кваліфікації, що створює цілісну систему професійного розвитку, яка дає можливість офіцерам адаптуватися до змінних умов війни. Проаналізовано вплив курсів підвищення кваліфікації на професійний розвиток офіцерів Національної гвардії України як каталізатор швидкого оновлення своїх знань, умінь та навичок, що підвищують готовність до виконання службово-бойових завдань і забезпечують ефективне управління підрозділами. Обґрунтовано необхідність інтеграції етичних стандартів у підготовку офіцерського складу, оскільки вони є основою довіри та дисципліни у військових колективах.

Ключові слова: Національна гвардія України, професійний розвиток, вища освіта, курси підвищення кваліфікації, керівні посади, службово-бойові завдання, лідерські якості, міжгалузева взаємодія.

Постановка проблеми. Війна в Україні, розпочата російською агресією у 2014 р. та особливо загострена повномасштабним вторгненням у 2022 р., вимагає від сил оборони держави максимального підвищення ефективності та професійної підготовки свого персоналу. Одним із вирішальних воєнізованих формувань, яке відіграє значну роль у захисті національних інтересів та безпеки України, є Національна гвардія України (НГУ) [1]. У сучасних умовах військового конфлікту питання професійного розвитку офіцерського складу НГУ набуває особливої актуальності та значущості.

Наразі актуальною є проблема щодо визначення ефективних шляхів і способів реалізації компонентів підготовки до керівних посад, які сприятимуть підвищенню боєздатності та професіоналізму офіцерського корпусу НГУ в умовах триваючої війни. Втілення визначених характеристик компонентів процесу підготовки до керівних посад [2, 3] потребує комплексного підходу, який враховує сучасні виклики та специфіку воєнного часу. Тож впровадження цього підходу сприятиме визначенню і втіленню процесу реалізації основних компонентів підготовки офіцерського складу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Події у державі і на фронті свідчать про високий рівень уваги до проблем процесу підготовки до керівних посад офіцерського складу сил безпеки і оборони загалом та Національної гвардії України зокрема. Сучасна наукова література, що стосується зазначеної проблематики в межах професійного розвитку, дає широкий спектр матеріалів для вивчення, аналізу та визначення підґрунтя подальших напрямів вирішення окресленого питання.

Складові професійного розвитку в межах військової освіти досліджували Д. Вітер, О. Мітягін [4], А. Зельницький, О. Заболотний, О. Васильєв, М. Паламар [5], актуальні проблеми організації неперервного професійного розвитку офіцерів у межах трансформації системи військової освіти висвітлювали О. Уваркіна [6], Ю. Приходько [7], І. Зелений [8], аналіз та напрями вдосконалення сучасного стану систем професійного розвитку офіцерського складу визначали А. Головня, С. Белай [9], І. Зелений [10], Г. Тіхонов, С. Кірілкін, Г. Шпанчук, І. Смірнов [11].

Незважаючи на перелічені наукові праці, недостатньо розвинутими є практичні шляхи реалізації компонентів процесу підготовки до керівних посад у межах професійного розвитку офіцерського складу НГУ. Складові компоненти зазначеного процесу потребують детального розгляду для виявлення проблем, їх вивчення та впровадження (у перспективі) до загальної системи підготовки сил безпеки і оборони.

Досліджувані праці не дають чіткої повної відповіді на питання щодо актуальності та раціональності діючого стану компонентів процесу професійної підготовки в умовах війни. А з огляду на те, що на сьогодні НГУ займає одне з домінуючих місць у секторі безпеки і оборони, це питання потребує подальшого дослідження.

Метою статті є визначення актуальних способів реалізації компонентів процесу підготовки особистості до керівних посад у парадигмі професійного розвитку офіцерського складу Національної гвардії України шляхом удосконалення системи навчання, особистісного розвитку та лідерських якостей, що відповідають сучасним викликам воєнного часу і забезпечують ефективне виконання службово-бойових завдань.

Виклад основного матеріалу. Професійний розвиток офіцерів є складним і багатограним процесом, який складається з теоретичних знань й практичних навичок, необхідних для виконання завдань у складних та динамічних умовах військових дій. Ефективна підготовка до керівних посад вимагає застосування різноманітних підходів та методів, які дають змогу максимально адаптувати офіцерів до реалій сучасної війни.

Навчання як спосіб реалізації процесу підготовки офіцерського складу й основа підготовки до керівних посад поділяється на два рівні – вищу освіту та курси перепідготовки і підвищення кваліфікації, що втілюються відповідно у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) і в підрозділах перепідготовки й підвищення кваліфікації [12].

Вища освіта є фундаментальним елементом підготовки офіцерського складу НГУ, забезпечуючи необхідний рівень знань, умінь та компетенцій, необхідних для виконання як складних службово-бойових завдань (СБЗ), так і рутинної повсякденної діяльності. Офіцери повинні мати вищу військову або цивільну освіту, яка відповідає вимогам їхньої службової діяльності. Це положення особливо актуальне в умовах сучасної війни, адже роль освіти є надзвичайно важливою.

Передусім вища військова освіта надає офіцерам фундаментальні знання у галузі воєнного мистецтва, розкриває тактичний, оперативний, стратегічний рівні планування бойових дій та адміністративні особливості військової діяльності. Вона забезпечує доведення усього спектра розуміння принципів планування й управління як окремим боєм, так і широкомасштабною воєнною операцією, що є важливим для ефективного виконання обов'язків офіцера. Крім того, вона формує навички критичного мислення, аналітичні здібності та здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних ситуаціях.

Особливостями саме військової освіти є вивчення методів і прийомів ведення бою на рівні невеликих підрозділів, управління боями тактичного рівня, а також розвитку навичок індивідуального та командного лідерського мислення. Оперативний рівень належить до управління великими військовими формуваннями в операціях регіонального рівня держави. Стратегічний складник охоплює планування і реалізацію довгострокових військових стратегій, аналіз глобальних воєнних конфліктів та міжнародної безпеки.

Адміністративна сторона освіти спрямована на розвиток навичок управління ресурсами, організаційного планування, забезпечення логістики та всебічної підтримки бойових дій.

Умови війни в Україні підвищують значущість спеціалізованої освіти, оскільки військовий лідер має бути готовий до швидких змін у бойовій обстановці, адаптуватися до нових викликів та ефективно управляти підлеглими в умовах високого рівня стресу і невизначеності. Військова освіта повинна відповідати сучасним вимогам, реалізованим у програмах, що враховують останні досягнення у воєнній науці, нові методи ведення бойових дій та управління підрозділами.

Вища цивільна освіта також може бути корисною для офіцерів, особливо у сфері логістики, інформаційних технологій, міжгалузевих відносин та інших напрямках, які сприяють розвитку лідерських якостей і адміністративних навичок. Офіцери з цивільною освітою привносять у військову службу нові підходи та ідеї, що сприяють підвищенню ефективності й продуктивності у виконанні СБЗ.

Отже, вища освіта є першочерговою і фундаментальною складовою підготовки офіцерського складу, яка забезпечує необхідний рівень знань та компетенцій для ефективного управління військовими підрозділами в умовах сучасної війни. Військова і цивільна освіта дає змогу офіцерам адаптуватися до змінних умов бойової обстановки, приймати обґрунтовані рішення та успішно виконувати свої обов'язки, забезпечуючи ефективну оборону й безпеку держави.

Курси перепідготовки і підвищення кваліфікації офіцерського складу НГУ виконують роль рушійної сили постійного професійного розвитку та адаптації до динамічних умов сучасного воєнного середовища. Курси підготовки, які враховують актуальні тенденції і вимоги воєнної сфери, є необхідною складовою підготовки ефективних військових лідерів. В умовах війни особливо важливо витримувати таку послідовність проведення курсів, що забезпечить оперативне оновлення знань і навичок офіцерів, а також їх готовність до управління й виконання поточних завдань. Також

буде доцільним уведення інтенсивних курсів з опанування нових напрямів воєнної діяльності, адаптації і пристосування цивільних галузей до потреб військ.

По-перше, курси підвищення кваліфікації повинні охоплювати найсучасніші сторони воєнної науки і техніки, як-от: новітні методи ведення бойових дій, тактичні прийоми, управлінську діяльність та використання сучасних технологій. Курси мають бути розроблені так, щоб охоплювати широкий спектр тем, від тактичної підготовки й оперативного планування до логістики та повного/гібридного проведення інформаційних операцій.

По-друге, особливу увагу необхідно приділити навчанням з управління кризовими ситуаціями. У воєнний час офіцери доволі часто стикаються з непередбачуваними і критичними ситуаціями, які вимагають швидкого та обґрунтованого прийняття рішень. Курси повинні містити сценарії, що імітують реальні кризові ситуації, дозволяючи офіцерам відпрацьовувати алгоритми дій, розроблення кризових планів, координацію з іншими підрозділами й цивільними організаціями, а також ефективне використання наявних ресурсів. Такий підхід сприяє формуванню навичок швидкого реагування, стресостійкості й лідерства в екстремальних умовах.

По-третє, збільшення частоти та оптимізація інтенсивності курсів підвищення кваліфікації дають можливість офіцерам в умовах постійних змін тактики бою й швидкого розвитку військових технологій задовольняти потребу в регулярному оновленні своїх знань, умінь і навичок. Адже саме це є підґрунтям їхньої готовності до виконання СБЗ та підвищує загальну спроможність і ефективність військових підрозділів. Інтенсивні курси дозволяють максимально швидко засвоїти необхідні знання та практичні навички, що є особливо важливим під час активних фаз війни.

Регулярні курси підвищення кваліфікації, що враховують актуальні тенденції та вимоги воєнної сфери, є невід'ємною складовою підготовки офіцерського складу НГУ. В умовах війни збільшення частоти та інтенсивності таких курсів, а також акцент на навчання з управління кризовими ситуаціями є необхідними для забезпечення високого рівня професіоналізму і готовності офіцерів до виконання СБЗ та службово-бойової діяльності. Такий підхід сприяє не лише підвищенню бойової готовності й ефективності військових підрозділів, але і зміцненню обороноздатності та безпеки держави у цілому.

Практичні воєнні навчання і тренування повинні розглядати сценарії, які відображають реальні бойові умови, забезпечуючи офіцерів навичками, необхідними для прийняття рішень як у повсякденній діяльності, так і в стресових ситуаціях. Формами тактичної підготовки, що втілюються у вищих військових закладах та містять усі необхідні характеристики, є комплексні тактичні (тактико-спеціальні) заняття, комплексні тактичні (тактико-спеціальні) навчання, командно-штабні навчання та воєнні (воєнно-спеціальні) ігри [13].

Комплексні тактичні заняття зосереджуються на практичному відпрацюванні навичок у реальних або наближених до реальних умовах, охоплюючи всі аспекти тактичної діяльності підрозділу. Комплексні тактичні навчання є більш масштабними та передбачають виконання комплексних завдань з використанням різних видів військ і техніки, що дає змогу перевірити й удосконалити координацію між ними. Командно-штабні навчання акцентують увагу на плануванні й управлінні військовими операціями на рівні штабу, залучаючи офіцерів до прийняття рішень та координації дій підрозділів. Воєнні ігри, або воєнно-спеціальні ігри, використовують симуляції і моделювання бойових дій для аналізу й розроблення нових тактичних рішень, сприяючи розвитку креативного мислення та швидкого реагування на змінювані обставини.

Наступним елементом реалізації процесу підготовки офіцерського складу є військова підготовка у бойових підрозділах та органах управління. За рівнями вона поділяється на тактичний, оперативний і стратегічний. Процес реалізації кожного з цих рівнів передбачає втілення специфічних вимог щодо знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного виконання завдань на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях.

На тактичному рівні основна увага приділяється розвитку навичок керування невеликим підрозділом. Це підготовка командирів до планування та проведення бою, маневрування підрозділом, забезпечення координації і взаємодії між суміжними підрозділами. Командири мають оволодіти знаннями і навичками управління та маневрування діючими групами й вогнем, комунікаціями, логістикою в умовах бойових дій. Для досягнення цього рівня необхідно проводити регулярні тренування, тактичні заняття та навчання з бойовою стрільбою, що дає можливість відпрацювати дії в умовах, максимально наближених до реальних бойових ситуацій.

На оперативному рівні вимоги значно підвищуються, оскільки керування здійснюється вже більшими військовими формуваннями. Офіцери повинні мати глибокі знання у сфері оперативного

мистецтва, що містить розуміння теорії і практики ведення бойових дій на оперативному рівні, планування та проведення операцій з використанням різних родів військ. Важливою складовою підготовки є розвиток умінь щодо швидкого прийняття рішень в умовах, що постійно змінюються, та ефективного використання ресурсів. Найпродуктивнішими на цьому рівні є командно-штабні навчання, де офіцери відпрацьовують взаємодію з іншими підрозділами, управління великими обсягами інформації, аналіз оперативної обстановки та прийняття рішень на основі цього аналізу.

Стратегічний рівень передбачає ще вищі вимоги до особистості, оскільки мова йде про виконання стратегічних завдань та розвиток й реалізацію довгострокових стратегій і планів. На цьому рівні офіцери повинні розуміти глобальні тенденції у розвитку військової справи, геополітичні аспекти, економічні фактори, що впливають на військову міць держави. Вони мають бути здатними розробляти стратегії, які забезпечують національну безпеку і оборону, враховуючи при цьому міжнародні угоди, союзи й потенційні загрози. Підготовка на стратегічному рівні містить вивчення військової історії, аналіз сучасних воєнних конфліктів, участь у стратегічних симуляціях та воєнних іграх, що дають змогу офіцерам випробувати свої навички в умовах, які імітують реальні стратегічні ситуації.

Таким чином, процес реалізації кожного рівня військової підготовки є складним і багатогранним, вимагає систематичного підходу, постійного вдосконалення знань та навичок, а також адаптації до нових викликів і умов воєнної сфери. Кожен рівень спрямований на підготовку офіцерів до виконання специфічних завдань, що забезпечують ефективність воєнних операцій на різних рівнях управління.

Військова підготовка з набуття практичних навичок повинна містити тренування, що відображають реальні бойові ситуації, дозволяючи офіцерам отримати необхідні навички для швидкої оцінки ситуації та прийняття рішень. Це передбачає моделювання різних сценаріїв бойових дій, наприклад, зустріч з противником у різних умовах – від відкритої місцевості до урбанізованих територій. Офіцери повинні відпрацювати реакцію на непередбачувані ситуації, такі як відбиття раптових наступів ворога, подолання мінних загороджень та протидія використанню противником різних тактичних прийомів. Це допомагає бути готовим до будь-яких викликів, які можуть виникнути під час реальних бойових дій.

Розвиток лідерських якостей офіцерів НГУ необхідний для забезпечення ефективного керівництва та успішного виконання СБЗ, особливо в умовах війни. Програми навчання ВВНЗ і центрів підготовки повинні акцентувати увагу на розвитку здатності до прийняття рішень, мотивації підлеглих, вирішення конфліктів та створення ефективних команд. Офіцери повинні вміти аналізувати складні ситуації, оцінювати можливі варіанти дій та обирати оптимальні рішення, навіть у стресових умовах. У цих процесах важливим є вміння створювати атмосферу довіри і взаємодопомоги, що сприяє підвищенню бойового духу й ефективності виконання завдань. Розвиток навичок вирішення конфліктів дає можливість офіцерам зменшувати напруження у колективі та забезпечувати гармонійне функціонування підрозділів. Підготовка офіцера як особистості базується на розумінні сильних і слабких його сторін та здатності оптимально використовувати їх у спільній діяльності для досягнення поставлених цілей, що також становить основу комунікабельності.

Комунікабельність є тією якістю, що необхідна для успішного лідерства у воєнній сфері, адже офіцери повинні володіти здатністю чітко передавати інструкції та взаємодіяти з підлеглими, керівниками і колегами, що й досягається ефективними навичками комунікації. Уміння зрозуміло доносити інформацію є головним у процесі віддання наказів, важливою також є здатність слухати та враховувати думки підлеглих, що сприяє створенню атмосфери взаєморозуміння і співпраці. У воєнний час особливого значення набувають навички міжгалузевої комунікації і координації дій між різними підрозділами та цивільними організаціями. Офіцери мають бути готові до взаємодії з представниками різних структур і установ, забезпечуючи ефективну координацію зусиль у виконанні спільних завдань. Це досягається розумінням специфіки діяльності підрозділів, здатністю адаптуватися до різних організаційних культур та вмінням знаходити спільну мову з різноманітними стейкхолдерами визначених процесів.

Отже, лідерські якості і комунікабельність є взаємопов'язаними й взаємодоповнюючими елементами, що забезпечують розвиток офіцерського складу, успішне командування воєнними операціями та ефективне функціонування військових підрозділів в умовах війни.

Додержання етичних стандартів та сталий розвиток професіоналізму є основоположними принципами підготовки офіцерського складу НГУ, і, як наслідок, підґрунтям діяльності підпорядкованих військових підрозділів. Під час підготовки офіцерів у зазначеному напрямі увага повинна акцентуватися на дотриманні високих етичних стандартів, які є основою довіри і дисципліни

у військових колективах. Етичні стандарти – це чесність, справедливість, відповідальність та відданість військовій службі. Офіцери, які демонструють високий рівень моральності й етичності, стають прикладом для підлеглих, сприяючи формуванню атмосфери взаємної поваги та довіри. У складних бойових ситуаціях, коли моральні дилеми можуть виникати щодня, здатність офіцерів приймати етично обґрунтовані рішення має вирішальне значення для підтримання високого рівня морального духу і збереження людської гідності. Доволі часто позитивно вирішувати такі ситуації допомагає високий рівень професіоналізму офіцера.

Професіоналізм є вагомим компонентом підготовки, адже в умовах розвитку технологій та змін офіцери повинні постійно розвивати свої знання, уміння і навички, щоб відповідати вимогам сучасної військової служби. Для задоволення такого критерію необхідна активна участь у професійних курсах і тренінгах, що дасть змогу залишатися у тренді останніх нововведень та передових практик у военній сфері. Постійне навчання сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей і лідерських навичок, що є необхідними для ефективного управління підрозділами.

Крім того, професіоналізм активує здатність до самооцінки й самокритики, що дозволяє офіцерам об'єктивно оцінювати свої вчинки та робити висновки для подальшого вдосконалення. Як наслідок, високий рівень професіоналізму сприяє підвищенню бойової готовності підрозділів, забезпечуючи їхню здатність виконувати складні завдання у різних умовах. Успішне поєднання дотримання етичних стандартів і розвитку професіоналізму створює основу для формування високоєфективного офіцерського складу, здатного забезпечити безпеку й обороноздатність держави. Таким чином, інтеграція етичних принципів і професійного розвитку є вагомим елементом підготовки, що максимально відповідає потребам сучасної військової служби та сприяє досягненню стратегічних цілей НГУ.

Підготовка офіцерів до прийняття важливих рішень має розвивати навички аналізу складних ситуацій і стратегічного планування для ефективного використання ресурсів, адже вони повинні вміти оцінювати ризики, як тактичні, так і випадкові; розробляти плани дій, що максимально використовують доступні людські, матеріальні, часові та фінансові ресурси. На навчаннях необхідно моделювати ті кризові ситуації з реального життя, які допомагають розвивати критичне мислення і здатність швидко оцінювати ситуації. Це забезпечить підготовку до реальних бойових умов, де кожен наказ чи розпорядження має вирішальне значення.

Водночас офіцери повинні враховувати етичні та моральні складові прийняття рішень, особливо в умовах війни. Важливо розуміти, що рішення щодо використання ресурсів можуть мати серйозні наслідки для особового складу, цивільного населення чи навколишнього середовища. Під час навчання необхідно надавати матеріал з військової етики, проводити обговорення реальних кейсів і змісту етичних кодексів для готовності до прийняття морально складних рішень, що забезпечують виконання поставленого СБЗ та дотримання міжнародних гуманітарних норм.

Сучасні збройні конфлікти вимагають від офіцерів здатності до міжгалузевої взаємодії й адаптації у різні організаційні, а також управлінські середовища. Це може бути співпраця з іншими військовими підрозділами, цивільними організаціями, міжнародними партнерами та неурядовими організаціями. Навчання цього напрямку має фокусуватися на розвитку комунікаційних навичок, умінні працювати в міждисциплінарних командах та координації дій у складних операційних умовах. Офіцери мають бути готовими застосувати гнучкий підхід до планування і виконання завдань, що забезпечать тренування з управління в умовах невизначеності, розвиток навичок прийняття рішень у швидкозмінних обставинах та застосування інноваційних підходів до вирішення проблем.

Отже, підготовка офіцерів до прийняття важливих рішень та управління ресурсами є комплексним процесом, що містить як розвиток аналітичних й етичних навичок, так і здатність до ефективної взаємодії та адаптації в умовах постійних змін. Комплексний підхід забезпечує готовність офіцерів до виконання своїх обов'язків у найскладніших ситуаціях, зберігаючи високу боєздатність та ефективність військових підрозділів.

Командна робота є одним із фундаментів ефективного функціонування НГУ, адже в сучасних умовах, коли операції стають дедалі більш складними і багатовимірними, офіцери повинні володіти навичками співпраці та взаємодії не лише з іншими військовими підрозділами, а й з цивільними організаціями, міжнародними партнерами і неурядовими організаціями. Це вимагає здатності до колективного прийняття рішень, розподілу завдань і координації дій у межах великих міжгалузевих команд.

Першим у напрямі такої підготовки є вироблення у офіцерів навичок співпраці, які містять уміння ефективно комунікувати, слухати, розуміти і враховувати інші погляди, а також здатність адаптувати свої рішення та дії до потреб і можливостей стейкхолдерів. Навчальні програми повинні містити

тренування з командної роботи, де офіцери працюють разом у ситуаціях, наближених до реальних умов. Такі тренування допомагають створювати міцні, згуртовані колективи, які здатні діяти скоординовано й ефективно навіть у різноманітних умовах. Звісно, що в процесі діяльності можуть бути передумови для конфліктів. Недопущенню таких ситуацій також треба навчатись і тренуватись.

Розбіжності можуть виникати у поглядах, підходах і стратегіях. Важливою є здатність у командній роботі вирішувати такі конфлікти. Офіцери повинні вміти розпізнавати суперечки на ранніх стадіях й ефективно їх нейтралізувати, щоб уникати ескалації та забезпечити збереження цілісності і дієздатності команди. Цьому сприяють курси з конфліктології, де розглядаються методи і техніки медіації, переговорів та конструктивного вирішення суперечок, кінцева ціль – створення атмосфери довіри, взаємоповаги і здатності до прийняття спільних рішень, що є необхідною умовою ефективної групової роботи.

У НГУ офіцери повинні вміти працювати у колективі, де кожен член команди вносить свій вклад у процес прийняття рішень. Це вміння аналізувати інформацію, обговорювати різні варіанти дій та досягати консенсусу. Керівники зобов'язані розуміти, що спільні рішення, прийняті на основі колективного обговорення і врахування різних поглядів, зазвичай є більш ефективними і реалістичними. Навчання необхідно акцентувати на практичних заняттях з групового прийняття рішень, що дасть змогу офіцерам розвивати ці навички у контексті вирішення реальних завдань.

У сучасних умовах воєнні операції часто проводяться у тісній взаємодії з цивільними організаціями. Це можуть бути гуманітарні місії, відновлення інфраструктури, надання допомоги цивільному населенню, співпраця з місцевою адміністрацією тощо. Офіцери вимушені розуміти специфіку роботи з цивільними структурами, вміти адаптувати свої дії у цивільне середовище, сприятиме цьому навчання з цивільно-військової взаємодії, де розглядаються питання координації дій, управління спільними проектами та комунікації з цивільними структурами.

Таким чином, розвиток навичок співробітництва і взаємодії є критично важливим аспектом підготовки офіцерів. Його забезпечує комплексний підхід, що містить як розвиток комунікаційних та соціальних навичок, так і здатність до ефективної роботи у різних організаційних і культурних напрямках. Така підготовка забезпечує готовність офіцерів до виконання своїх обов'язків у найрізноманітніших умовах, сприяє створенню міцних і згуртованих команд, здатних ефективно реагувати на виклики сучасного світу.

Висновки

Професійний розвиток, який містить теоретичні знання і практичні навички, є основоположним елементом у підвищенні ефективності виконання службово-бойової діяльності. Комплексний підхід до реалізації компонентів процесу підготовки керівників – офіцерів Національної гвардії України – сприяє їх здатності до адаптації у складних і динамічних умовах сучасної війни та дає можливість виділити основні складові шляху реалізації компонентів.

1. Вища військова освіта забезпечує офіцерам фундаментальні знання у галузі воєнного мистецтва, тактичного, оперативного й стратегічного планування, а також управління ресурсами. Цивільна освіта, особливо у сфері логістики, інформаційних технологій та міжгалузевих відносин, доповнює військову підготовку, забезпечуючи офіцерів новими підходами й ідеями, які сприяють підвищенню ефективності виконання завдань.

2. Курси перепідготовки і підвищення кваліфікації є необхідною складовою постійного професійного розвитку офіцерів. Вони дозволяють офіцерам залишатися у тренді останніх досягнень у воєнній науці, нових методів ведення бойових дій та управління воєнними операціями. Інтенсивні курси сприяють швидкому засвоєнню необхідних знань і навичок, що є особливо важливим під час активних бойових дій.

3. У сучасних умовах воєнні операції на всіх рівнях часто проводяться у тісній взаємодії з цивільними організаціями, міжнародними партнерами та неурядовими організаціями. Офіцери повинні володіти навичками ефективної співпраці, комунікації і координації дій у межах великих міждисциплінарних команд. Це забезпечує більш ефективну реалізацію спільних стратегій та підвищення загальної ефективності військових операцій.

4. Офіцерам необхідно враховувати етичні й моральні аспекти прийняття рішень, особливо в умовах війни. Рішення щодо використання ресурсів можуть мати серйозні наслідки для особового складу, цивільного населення і навколишнього середовища. Навчання має бути зосереджене на військовій етиці, обговоренні реальних кейсів та розгляді етичних кодексів.

Отже, реалізація компонентів процесу підготовки до керівних посад здійснюється через професійну підготовку офіцерського складу та є комплексним і багатогранним процесом, що містить

різні етапи навчання й практики, спрямовані на підвищення боєздатності, професіоналізму офіцерів та військових підрозділів загалом. Запропонований підхід сприятиме готовності офіцерів до виконання своїх обов'язків у найскладніших умовах, професійно їх розвиваючи та зберігаючи високу ефективність і надійність у захисті національних інтересів України.

Подальші наукові дослідження повинні зосереджуватися на розробленні та вдосконаленні курсів перепідготовки і підвищення кваліфікації офіцерів Національної гвардії України, визначенні їх оптимальної частоти, тривалості й змісту для більш якісного оновлення знань, умінь і навичок. Важливо дослідити методи адаптації освітніх програм до сучасних викликів і технологічних досягнень, щоб забезпечити високий рівень професіоналізму та готовності офіцерів до виконання службово-бойових завдань.

Перелік джерел посилання

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 20.06.2024).
2. Вінтоняк В. Ф. Професійне зростання офіцера в особистісному вимірі. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2014. Вип. 18. С. 109–114.
3. Богущ О. Ю., Корнійчук О. О. Особистісна готовність до змін у діяльності військового лідера. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 2. С. 59–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.2.11>.
4. Вітер Д., Мітягін О. Професіоналізація військової освіти в Україні: головні напрямки, зміст та перспективи. *Військова освіта*. 2020. № 1. С. 81–90. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-1/81-90>.
5. Зельницький А. М., Заболотний О. А., Васильєв О. М., Паламар М. І. Вища військова освіта як цілісна система: концептуальні засади її розвитку та управління змінами. *Наука і оборона*. 2020. № 3. С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2020-12-3-46-55>.
6. Уваркіна О. Військова освіта: відбавлення сучасного мейнстріму. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. № 1. С. 7–17. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.1.1>.
7. Приходько Ю. Актуальні проблеми трансформації стану та якості системи вищої військової освіти. *Військова освіта*. 2022. № 1 (45). С. 179–196. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/179-196>.
8. Зелений І. Організація неперервного професійного розвитку офіцерів у контексті реалізації Концепції трансформації системи військової освіти. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 20–21 берез. 2024 р. Харків, 2024. С. 428–432. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/14883> (дата звернення: 02.06.2024).
9. Головня А., Белай С. Аналіз сучасного стану функціонування систем підготовки та мотивації офіцерського складу Національної гвардії України. *Честь і закон*. 2022. № 4 (83). С. 27–33. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2022/4/83/272281>.
10. Зелений І. І. Ключові компоненти неперервного професійного зростання офіцерів. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2024. № 55. С. 52–62. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2023.55.05>.
11. Тіхонов Г., Кірілкін Є., Шпанчук Г., Смірнов І. Напрями удосконалення професійного розвитку офіцерського складу щодо підвищення бойових спроможностей військ (сил). *Збірник наукових праць Центру воєн.-стратег. дослідж. Нац. ун-ту оборони України ім. Івана Черняхівського*. Київ : НУОУ, 2022. № 3 (76). С. 111–117. DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2022-3-76/111-117>.
12. Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади : Постанова Кабміну України від 12.05.2021 р. № 467. URL: <http://surl.li/otdtcf> (дата звернення: 18.06.2024).
13. Крюков О. М. Організація та зміст науково-педагогічної та наукової діяльності у вищому військовому навчальному закладі : навч. посіб. Харків : НА НГУ, 2019. 164 с.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2024 р.

UDC 355.1

A. Savin, O. Shcherbachuk

**WAYS TO IMPLEMENT THE COMPONENTS OF THE PROCESS OF PREPARATION
FOR LEADERSHIP POSITIONS WITHIN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT
OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE**

The article considers the practical component of training of officers of the National Guard of Ukraine, which includes training at two levels: higher education, which provides fundamental knowledge in the field of military science, and retraining and advanced training courses, which allow officers to acquire knowledge of the latest achievements in science, new methods of warfare and troop management. The author reveals the interdependence between theoretical training and practical skills of officers, which are necessary for the effective performance of combat missions; between higher education and advanced training courses, which creates a holistic system of professional development that allows officers to adapt to the changing conditions of war. The author analyzes the impact of advanced training courses on the professional development of officers of the National Guard of Ukraine as a catalyst for rapid updating of their knowledge, skills and abilities, which increase readiness to perform combat missions and ensure effective management of units. The author substantiates the need to integrate ethical standards into the training of officers, since they are the basis of trust and discipline in military teams.

Keywords: *National Guard of Ukraine, professional development, higher education, advanced training courses, leadership positions, service and combat tasks, leadership qualities, interdisciplinary interaction.*

Савін Андрій Андрійович – старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0009-0008-8157-7923>

Щербачук Олександр Миколайович – викладач кафедри професійної підготовки центру перепідготовки та підвищення кваліфікації Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0009-0001-4478-2556>

